

ЗНАЧЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНЯТ

Стахова Ольга Олександрівна

кандидат психологічних наук, доцент

Остапчук Яна Євгеніївна

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Соціально-психологічний факультет

Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти

Житомирський державний університет

імені Івана Франка, Україна

Головним завданням сучасної дошкільної освіти є виховання дитини як цілісної особистості, яка готова до шкільного етапу життя.

Одним із критеріїв вищеокресленої готовності є добре сформоване у дитини зв'язне мовлення – здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думки, об'єднуючи слова й речення у завершені смислові частини.

Зв'язне мовлення базується на законах граматики, реалізується у діалогічній або монологічній формах і є ключовим для успішного навчання, комунікації та інтеграції особистості в суспільство, починаючи розвиватися з раннього дошкільного віку.

Утім, як показують численні спостереження педагогів та результати проведених науковцями теоретико-прикладних досліджень, у багатьох дітей 5-6 років рівень зв'язного мовлення залишається недостатнім: вони мають обмежений словник, користуються короткими фразами і важко складають послідовні оповіді.

Згадана вище недосконалість мовлення, з одного боку, виступає перешкодою у процесі налагодження дошкільнятами міжособистісних стосунків, а з іншого – у майбутньому може створювати серйозні труднощі в шкільному навчанні.

З огляду на наведені міркування, виникає нагальна потреба у вивченні дієвих способів покращення цієї навички, зокрема через дидактичні ігри, які поєднують гру з навчанням.

Проблема розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку через гру активно досліджується як зарубіжними, так і вітчизняними авторами. При цьому якщо дослідники за кордоном розглядають ігрову діяльність у контексті когнітивного та соціального розвитку особистості, то українські вчені роблять акцент на інтеграції ігор у повсякденну освітню практику.

Для прикладу, італійська педагогиня М. Монтесорі у своїй праці «The Absorbent Mind» акцентує увагу на самостійному навчанні дитини через маніпулятивні ігри. Опосередковано розвиваючи мовлення, сенсорні ігри сприяють логічному вираженню малюком своїх думок [8].

Американський психолог Дж. Брунер у класичній праці «Actual Minds, Possible Worlds» розглядає розповідь як спосіб структурування досвіду, де ігри допомагають дітям будувати історії [6].

Австралійська дослідниця М. Флір у статті «Using Play World to Promote Narrative Development» відмічає, що рольові ігри, подібні до дидактичних, сприяють розвитку нарративних навичок у дошкільників, поєднуючи їх уяву з мовою [7].

Серед українських авторів вагомими в даному контексті є праці А. Богуш, у яких науковиця підкреслює, що зв'язне мовлення формується через активну взаємодію, де гра стає засобом поєднання слів із реальними діями [1].

Аналогічних міркувань дотримується й Т. Піроженко – укладачка посібника «Ігрова діяльність дошкільника. Старший дошкільний вік». Пропонуючи підходи до раннього розвитку, де ігри закладають основу для складніших форм мовлення, українська дослідниця інтегрує ігрову діяльність із повсякденними ситуаціями, роблячи процес мовленнєвого розвитку дитини органічним [4].

Т. Поніманська – автор підручника «Дошкільна педагогіка», трактуючи зв'язне мовлення як свідоме викладення думок у розгорнутій формі, наголошує, що дошкільний вік – сензитивний період для формування монологічних навичок дитини, і дидактичні ігри тут слугують для тренування послідовності й граматики. Водночас через ігрові завдання дошкільнята вчаться уникати повторів і використовувати різноманітні мовленнєві конструкції [5].

М. Вашуленко в посібнику «Методика навчання української мови в початковій школі», розглядаючи мовлення як інструмент побудови соціальних зв'язків і розвитку чіткого мислення, наголошує на тому, що описові й нарративні ігри незалежно від віку дітей розширюють їх словник і покращують граматику, роблячи мову більш динамічною [2].

У свою чергу, Н. Гавриш, інтерпретуючи зв'язне мовлення як ланцюг логічно пов'язаних між собою речень, що включає монолог і діалог, розглядає ігри як спосіб стимулювання креативності, де діти пробують різні ролі, що збагачує їхню мову емоційністю та виразністю, роблячи висловлювання більш живими [3].

Як бачимо, вищевказаний доробок науковців свідчить про те, що одним із напрямів розвитку дошкільника є становлення його мовлення, де ігри, зокрема дидактичні, виступають ефективним засобом формування у дитини здатності висловлювати думки логічно, послідовно та граматично правильно.

Список використаних джерел

1. Богуш А. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2008. 440 с.
2. Вашуленко М.С. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-метод. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Літера ЛТД, 2011. 364 с.
3. Гавриш Н. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят: навч.-метод. посібник. Київ: Видавничий дім «Шкільний світ», 2006. 119 с.

4. Піроженко Т.О. Ігрова діяльність дошкільника. Старший дошкільний вік: навч.-метод. посібник. Київ: Генеза, 2014. 95 с.
5. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Академвидав, 2004. 456 с.
6. Bruner J. Actual Minds, Possible Worlds. Cambridge: Harvard University Press, 1986. 201 p. URL: <https://www.hup.harvard.edu/books/9780674003668> (дата звернення: 10.01.2026).
7. Fleer M. Using Play World to Promote Narrative Development // PMC. 2025. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1476718X241293886> (дата звернення: 10.01.2026).
8. Montessori M. The Absorbent Mind. New York: Henry Holt and Company, 1949. 320 p.